

פרק ששי 'קדשי קדשים'; דף נח

'מודי רבי יוסי בר' יהודה שאם שחטן כנגדן בקרקע פסולה' – צריך באור למי 'מודה', הלא רבי יוסי מכשיר יותר ממנו? ויש לומר שלדעת ר' יוסי שהמזבח עומד בצפון, הרי למעשה אין חידוש מיוחד במזבח בדין 'צפון' כי באמת הוא בצפון העזרה, ואילו לרבי יוסי ברבי יהודה חידוש הכתוב תורת 'צפון' למזבח, ולכך משמיענו שמודה ריבר"י לדברי החולקים עליו, שרק על המזבח עצמו התחדש תורת צפון, לא על הקרקע שכנגדו (עפ"י שפת אמת. וע"ע בחדושי הגר"ס).

עוד יש לפרש בפשטות על פי המובא במכילתא (יתרו) דעה שלישית, ולתנא קמא שם פסול בכל המזבח. ואם כן מודה ריבר"י לתנא קמא שכנגדו בקרקע פסול (עפ"י המהדיר לחדושי הגר"ס, הר"ד שפירא).

'מאי כנגדן בקרקע...'. – ואין לפרש כנגד המזבח במזרח או במערב – שהרי לדברי רבי יוסי ברבי יהודה עצמו (לעיל כ. ויזא לו) אין כשר לשחוט שם כלל קדשי קדשים מפני שאינו 'על ירך המזבח', ואם כן ודאי אין זו כוונת רבי יוחנן באמרו 'מודה רבי יוסי ברבי יהודה...'. שהרי הדבר מפורש ברבי יוסי ברבי יהודה עצמו.

'שלא יבנו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין' – ושיעור חלל לענין זה הוא טפח (ר"ש אהלות ט, טו; הובא במשנה למלך הל' בית הבחירה א, ג. ונסתפק שם אם דין זה אמור גם לענין הכבש). ומשמע שאם בנהו על גבי מחילות – מזבח פסול הוא (משנה למלך שם).

'לא צריכא דבצריה בצורי' – שפחת מדת ארכו ורחבו ועשאו ריבוע קטן, שמדת האורך והרוחב במזבח אינה מעכבת, אבל 'ריבוע' מעכב (הגהות ריעב"ץ עפ"י גמ' להלן סב).

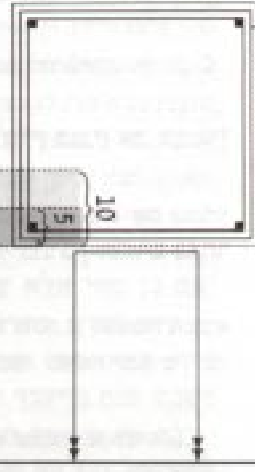
(ע"ב) 'כוליה מזבח בצפון... בדרום... חציו בצפון וחציו בדרום' – יש לעיין האם מקומות אלו מעכבים, כל אחד כפי שיטתו, או שזא מחלוקתם כיצד בנוהו למעשה אבל לפי כולם כשר בכל אותו השטח, שהוא ששים אמה (חזו"א קמא לא, ה – 'הערות שלא בעיון כה"צ').

לכאורה יש להוכיח ממה שאמר רבי יוסי (מדות ג, א כגרט רש"י ותוס' להלן סא:) שכשעלו בני הגולה הוסיפו על המזבח ד' אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב. והרי שיטת ר' יוסי שכל המזבח בצפון, נמצא שכשהוסיפו בדרומו, עמד המזבח גם בדרום העזרה. ואין לומר שמתחילה היה מרוחק ד' אמות צפונה מחצי העזרה, שא"כ לא היה המזבח כנגד הפתח אלא אמה אחת [למ"ד אולם והיכל לאו חדא קדושה], ולא היתה מערכה שניה במקומה הראוי – אלא מוכח שגם למ"ד מזבח בצפון, אין מניעה מצד הדין לבנותו בדרום (שו"ר שכבר העיר החזו"א מזה).

ולפי"ז לא קשה קושית המפרשים (ע' רש"י ושפת אמת להלן נט), למ"ד מזבח בצפון, מפני מה הוצרכו (שם) למעט מקרא 'מזבח בפתח אהל מועד ולא כיוור בפתח אהל' – הלא כיוור שדרשו שצפון פנוי מכלים (כדלהלן שם), על כרחנו אין הכיוור עומד בין המזבח לפתח. ולהאמור מיושב שצריך לימוד באם יבנוהו בדרום, כי גם למ"ד בצפון קאי אינו מן הנמנע שיהא בדרום כאמור. [ובלא"ה י"ל שצריך לימוד לעצם הדבר שיהא המזבח מול הפתח ולא בצד, ולא דוקא למעט כיוור. ואמנם הרש"ש דקדק להקשות על הברייתא שמיעטה כיוור [הלא היא דברי ריה"ג שסובר בצפון קאי, ולשיטתו א"צ קרא לזה], ולא על יתור המקרא כשלעצמו].

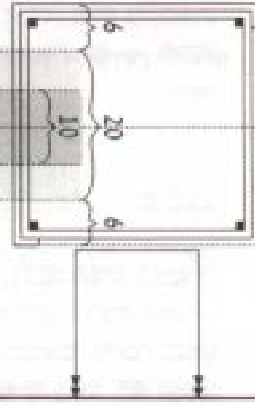
והשפת-אמת שהקשה הולך לפי שיטתו שכתב כאן שלר' יוסי שמזבח בצפון, אין צריך לימוד מיוחד על כך שהמזבח דינו כצפון לשחיטת קדשי-קדשים, שהרי הוא בצפון. הרי שנקט בפשיטות שדינו להיות בצפון דוקא.

עבודה פונה בצפון קמ"מ

צפון

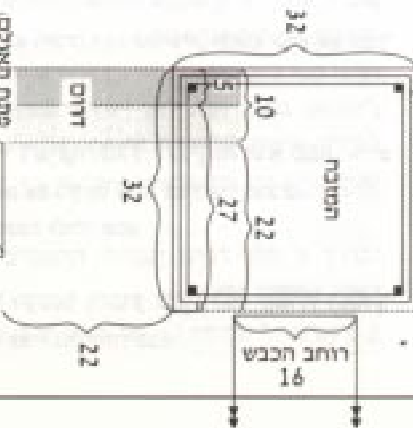
עבודה צפון בדרום ותחת בצפון

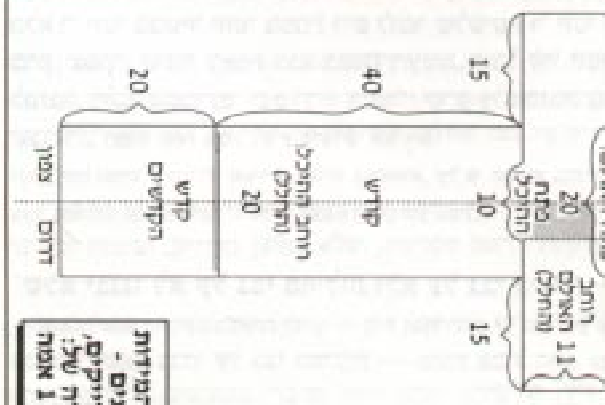
דרום

מערב

עבודה פונה בדרום קמ"מ

דרום

כל יחסי המידות
המסומנים -
הינם סטנדרטיים.
בקנה מידה של 1:
מ"מ = 1 סנטימטר